

L'ONCLE BUSCALL

JUSTIFICACIÓ PEDAGÒGICA

L'Oncle Buscall és un espectacle de teatre dirigit al públic infantil, concebut per tal de donar a conèixer i reviure un element mitològic i tradicional de la cultura catalana*.

Al 2001, en Marc Estiarte va crear aquesta història per tal de recordar les tradicions populars catalanes que poc a poc es van perdent degut a la societat canviant en la que ens trobem, la immigració, el consumisme, les festes foranes... d'una manera creativa, on les persones també estableixen vincles afectius amb la natura.

Així doncs, la base estructural d'aquesta història podem dir que és: la tradició i cultura catalana (en aquest cas pagana) i el respecte i estima a la natura.

Nopatiskos, ens presenta la seva adaptació per tal de donar sentit a l'arribada del Tronc de Nadal* a casa dels infants o a les escoles des d'una nova perspectiva.

**La Mitologia catalana és el llegendari que s'ha explicat durant generacions a Catalunya o als Països Catalans. Es tracta d'un conjunt d'històries de transmissió oral centrades en personatges singulars o en explicar l'existència de construccions o particularitats locals. Com a representació cultural transcendeix els límits fronterers actuals, essent una manifestació més de la cultura catalana.*

**Tió de Nadal: el tió de Nadal, també anomenat simplement Tió, Tronc de Nadal, Soca o Tronca, és un dels elements de la mitologia catalana i una tradició molt arrelada a Catalunya, així com als veïns d'Aragó. Originàriament consistia en un tronc de llenya per alimentar la llar de foc, i els regals eren l'escalfor i la llum que ens proporcionava. Avui dia, és un tronc que sovint es decora posant-li potes i altres elements que simulen una cara somrient que sovint es corona amb una barretina vermella. Es tracta d'una tradició de segles d'història, inicialment relacionada amb la natura, la fertilitat i el solstici d'hivern. Se'l fa cagar colpejant-lo repetidament amb un bastó que simula el tradicional atidor de la llar de foc, alhora que se li canta una cançó al·lusiva d'aquesta circumstància. Els focs, per animar-los, cal atiar-los, removent els tions, per retirar la centra i ventant-los per fer córrer l'aire a través de les ascles que cremen.*

PERSONATGES

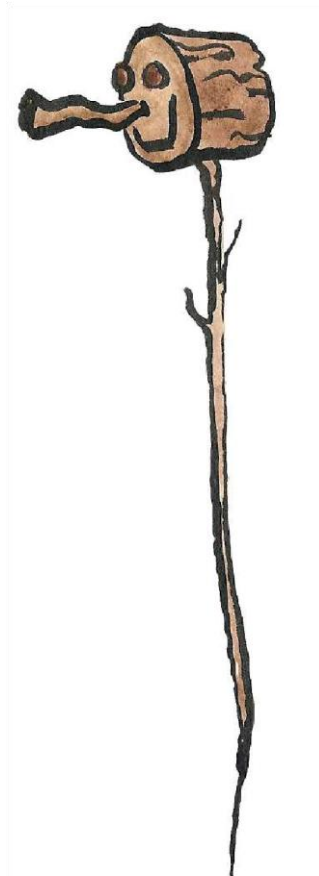
L'Oncle Buscall: és el mestre tioner. Aquest té molts cosins i cosines que el truquen durant l'any quan veuen que algunes branques dels arbres es desperten.

L'Heura: la seva vestimenta.

La Bastona: el bastó que acompanya sempre a l'Oncle Buscall en els seus viatges.

La Colgafocs: la seva tioneta més estimada que també l'acompanya a tot arreu.

CONTE ORIGINAL

Com cada any, quan s'acosta el Nadal, l'Oncle Buscall té més feina que mai. Un dels matins del desembre rep la trucada d'un cosí seu de Vic:

- Hola cosí, estava passejant tranquil·lament per la ciutat i quan estava a prop del pati de l'escola he vist dos ulls que em miraven des d'una branca.
- Ostres, doncs ara mateix vinc, tu estigues alerta que no marxin.

L'Oncle Buscall es va ben equipar per no passar fred i quan estava a punt de marxar... el Colgafocs (el tíó que sempre porta l'oncle), la Bastona i l'Heura li van dir que ells també volien venir.

Doncs, ja els tenim tots fent camí cap a Vic.

Quan van arribar, es van trobar amb el cosí i els va portar a l'escola on havia vist la branca on hi havia els dos ulls. L'Oncle Buscall es va enfil·lar i va despenjar el nou tíó que acabaven de trobar. En Colgafocs, simpàtic com era, es va presentar:

- Hola, jo sóc en Colgafocs, un dels tions del Nadal..
- Hola, doncs jo sóc la Caganera i ...
- Doncs benvinguda! Ostres estàs una mica seca, deus tenir molta gana? Ara l'Oncle Buscall et cuidarà molt i ja veuràs com de seguida et posaràs ben valenta.

Tots van agafar una altra vegada el camí i se'n van anar cap al Cau, al cim de Sant Sebastià. Allà, entremig de la muntanya, hi ha la cova on viu l'Oncle Buscall i tots els tions de Nadal. A la Caganera li va ensenyar tota la Plana de Vic i totes les escoles on hi havien els nens que es portaven més bé i que els cuidaven millor de tota la comarca.

L'Oncle va instal·lar la Caganera al llit, la va tapar i, de seguida, el nou tió es va adormir. Ara, ja només quedava poc més d'una setmana perquè fos el gran dia, el 24 de desembre, el dia de fer cagar el Tió. L'Oncle Buscall ara tenia molta feina. A l'any demà va reunir a tots els tions del Cau i els va dir:

- Ja s'acosta el gran dia, el vostre dia. Ara us toca fer molt feliços als nens i nenes. Heu de ser molt ben educats i no fer entremaliadures dins les cases, d'aquesta manera els petits us donaran menjar: per esmorzar galetes, torrades de pa amb tomàquet i formatge, un bon got de llet. Per dinar, potser seran els pares que us alimentaran, perquè els petits molts són a dinar a l'escola, però no patiu, que també us donaran grans menjars. La millor hora és a la tarda, l'hora de berenar, que sempre hi ha alguna sorpresa i després, a sopar i a dormir. Ara, us agafaré a tots i us aniré deixant a les cases i a les escoles perquè els nens i nenes us puguin veure i estimar.

- Visca, visca, visca !!! – van dir els tions.

L'Oncle va carregar-se tots els tions i els va anar a portar a casa per casa i escola per escola de Vic. La Caganera estava molt nerviosa, no sabia on li tocava i l'Oncle li va dir que la portaria a una escola que estaria molt bé.

Quan ja arribaven, un nen va cridar:

- Que ve l'Oncle Buscall, que ens porta un tió!!! I van començar a cantar la cançó de

l'Oncle Buscall:

(...) Jo tinc una barretina, jo en tinc tu en tens,

Jo vaig cap a la muntanya, jo hi vaig tu hi vas. (...)

L'Oncle els deixà la Caganera i els va dir als nens i nenes de l'escola:

- L'heu de donar molt menjar, perquè tingui la panxa ben plena i després pugui cagar molt fort regals per l'escola.

Després d'una setmana de menjar tot el que els nens li donaven, va arribar el gran moment: l'hora de fer cagar el tió.

Les mestres van posar la Caganera al mig de tots els nens i nenes, li van posar la manta tapant-li el cul. Primer de tot va fer un pet, però no li va sortir res. Les mestres van dir els nens:

- Millor primer li cantem la seva cançó, la cançó del tió i després marxem a la classe i la deixem fer caca tranquil·la. Quan hagi passat una estoneta tornarem tots aquí i mirarem què ha fet. Vinga, tots a cantar i cap a la classe!!!

Quan van tornar la sorpresa va ser molt gran, hi havia de tot: pilotes, galledes, pales, colors, caramels, nines, jocs...

CAPACITATS I OBJECTIUS

Les capacitats i objectius més rellevants a destacar en aquest espectacle són:

Fomentar l'observació i exploració de l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte.

Familiaritzar als infants amb històries i símbols de la cultura popular catalana i ferlos participants gradualment en les festes tradicionals.

Facilitar als educadors l'explicació del personatge mitològic del tió mitjançant el conte "L'oncle Buscall" com a recurs pedagògic.

Establir un lligam afectuós amb la natura i respectar-la.

Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

Incentivar habilitats de comunicació, expressió, comprensió i representació amb la introducció de nou vocabulari relacionat amb el conte.

Habituat-se a escoltar amb atenció i mantenir silenci quan ens expliquen un conte.

Familiaritzar als infants amb el món del teatre.

Mostrar il·lusió i interès davant aquest tipus d'activitats.

ACTIVITATS

1. Cançons populars del tió:
Escoltar i aprendre les cançons relacionades amb el conte. ANNEX I.
2. Personatges i elements del conte:
Encerclar els personatges i elements que surten al conte. ANNEX II.
3. Seqüència temporal:
Ordenar les imatges segons la seqüència temporal del conte. ANNEX III.
4. L'Oncle Buscall:
Trobar les diferències entre els dos dibuixos de l'Oncle Buscall. ANNEX IV.
5. La Colgafocs:
Decorar el personatge de la Colgafocs amb diferents elements plàstics. ANNEX V.
6. L'Heura:
Realitzar un mural d'un arbre amb fulles naturals recol·lectades pels infants.
7. Construcció de titelles:
Construir titelles de pal amb els diferents personatges del conte.

ANNEX I

RECURSOS MATERIALS ACTIVITAT 1 “CANÇONS “

CANÇÓ DE L'ONCLE BUSCALL

A una branca d'un arbre ha nascut un nou tió, cal que
avisem a l'oncle Buscall perquè vingui a despenja'l. Jo tinc
una barretina, jo la tinc, tu la tens, jo vaig cap a la
muntanya, jo hi vaig, tu hi vas. Dins del cau de la
muntanya els tions dormen tot l'any, fins que es desperten
de gana quan s'acosta el Nadal. Jo tinc una barretina, jo la
tinc, tu la tens, jo vaig cap a la muntanya, jo hi vaig, tu hi
vas Volem un tió a casa, oncle ja ens el pots portar, que
sabrem tenir-ne cura i li donarem menjar. Jo tinc una
barretina, jo la tinc, tu la tens, jo vaig cap a la muntanya, jo
hi vaig, tu hi vas. Jo tinc una barretina, jo la tinc, tu la tens,
jo vaig cap a la muntanya, jo hi vaig, tu hi vas.

<http://www.youtube.com/watch?v=lu6J1gjrDX8>

CANÇÓ DEL CAGA TIÓ (LLEIDA)

Caga tió, tió de Nadal;
posarem el porc en sal,
la gallina a la pastera, i
el poll a dalt del pi.

Toca, toca Valentí. Ara
passen bous i vaques,
gallines amb sabates,
galls amb sabatons.

Correu, correu minyons,
que la tieta fa torrons, el
vicari els ha tastat, diu
que són un poc salats. Ai
el brut, ai el porc, ai el
cara, cara, cara, ai el brut,
ai el porc, ai el cara de
pebrot.

CANÇÓ DEL CAGA TIÓ (ALT URGELL)

Caga tió, tió de Nadal;
no caguis arengades
que són salades,
caga torrons, que són
mes bons

ANNEX II

RECURSOS MATERIALS ACTIVITAT 2 "PERSONATGES"

Encercla els personatges i elements que surten al conte:

ANNEX III

RECURSOS MATERIAIS ACTIVITAT 3 "SEQÜÈNCIES"

Ordena les següents imatges per ordre d'aparició al conte:

ANNEX IV

RECURSOS MATERIALS ACTIVITAT 4 "L'ONCLE BUSCALL"

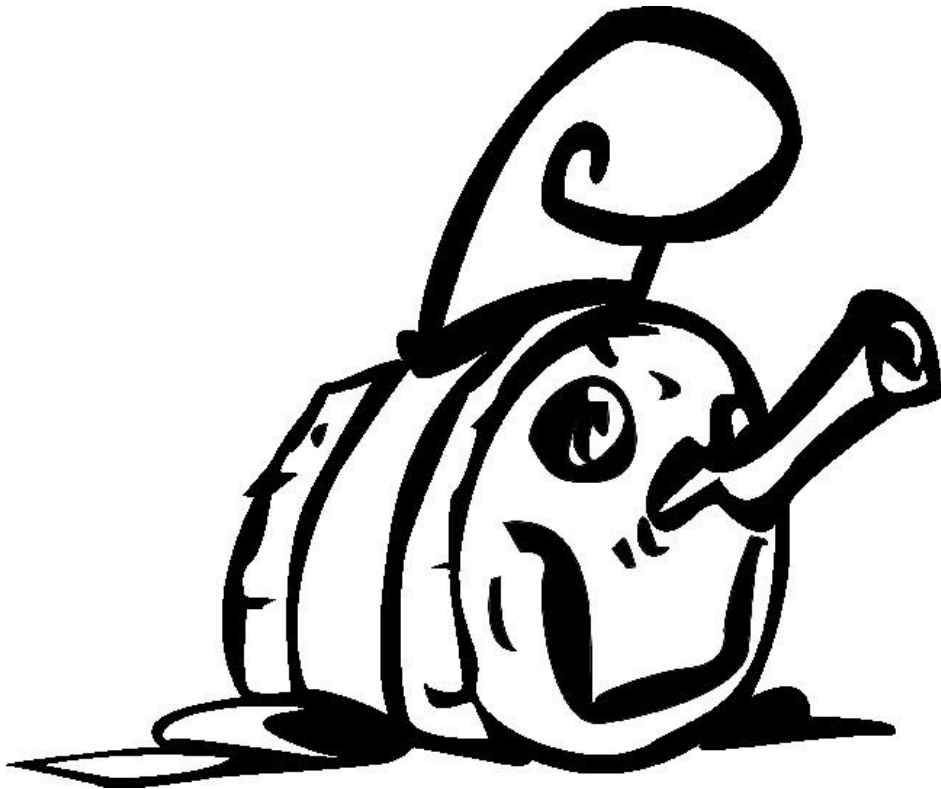
Troba les tres diferències entre aquests dos oncles Buscall:

ANNEX V

RECURSOS MATERIALS ACTIVITAT 4 “LA COLGAFOCS”

Decora la Colgafocs:

FITXA ARTÍSTICA

Gènere: Teatre infantil i titelles.

Producció: Ferran Lopez

Companyia i adaptació: Nopatiskos

Actor: Ferran Lopez.

Adaptació pedagògica: Elisabet Solís (Lisi).

Duració: 50 min